

Forum VI

Maya-kulttuurin tuhoutuminen

Dokumentti 1

Syiksi klassisten kulttuurien tuhoon on esitetty milloin kulkutauteja ja maanjäristyksiä, milloin ulkopuolista valloitusta tai sisäisiä kansannousuja. Kiistattomia merkkejä ulkopuolisista maahantunkeutujista tai luonnonmullistuksista ei ole kuitenkaan löydetty.

Ehkäpä rappeutumisen panivat alulle taloudelliset tekijät. Mayat eivät koskaan olleet erinomaisia maanviljelijöitä, vaan köyhdyttivät suhteellisen nopeasti loppuun alueen ohuen ruokamultakerroksen. Tästä seurasi suuria ravinto-ongelmia. Toisaalta mayakaupungit olivat aikaisemmin toimineet kaupankäynnin ylläpitäjinä Meksikon ja Keski-Amerikan eteläosien välillä, mutta kun muut kansat alkoivat rakentaa yhä parempia ja merikelpoisempia laivoja, mayat menettivät tämän tärkeän välittäjänroolinsa ja köyhtyivät. Tällöin nälänhädän uhkaama kansa ja kauppiaat, jotka olivat menettäneet elinkeinonsa tuottavuuden, joutuivat vastakkain tieteellisiin tutkimuksiinsa ja mystisiin uskonnollisiin rituaaleihinsa uppoutuneen hallitsevan yläluokan kanssa. Näin puhkesi jatkuvia sisäisiä levottomuuksia, joita monet pakenivat entisistä kaupunkikeskuksista Jukatanille. Pakolaiset olivat enimmäkseen yläluokan ja papiston edustajia, jotka veivät mukanaan kulttuuritietoutensa.

Lähde: Maailmanhistorian pikkujättiläinen. 1988

Dokumentti 2

Yhdysvaltalaisessa Vanderbilt-yliopistossa romahduksen syitä on selvitetty toistakymmentä vuotta. Tapahtumien kulku onkin saatu suurin piirtein selville. Mayamaan rappeutuminen kesti kolmisen sataa vuotta ja johtui monista eri syistä. Joillain alueilla sodat muuttuivat ylimysten näytösluontoisista kamppailuista verisiksi taisteluiksi, toisaalla kaupungit kurjistuivat muun muassa liikaväestön, ruokapulan, kansannousujen ja kuivuuden vuoksi. Ihmiset hylkäsivät asutuskeskukset ensin lounaassa tai etelässä, sitten pohjoisessa ja idässä. Valloittajat tai viidakko asettuivat tyhjentyneisiin kaupunkeihin.

Helsingin Sanomat 6.9.2005

Dokumentti 3

Professori Arthur Demarest Nasvillen yliopistosta Yhdysvalloista on kirjoittanut useiden kirjojen verran vastausta kysymykseen, eikä se vielääkään ole tyhjentävä. Hänen viimekesäiset löytönsä paljastavat, millainen oli nykyisessä Guatemalassa sijaitsevan, aikanaan vauraan ja vaikutusvaltaisen Cancuenin kaupungin loppu. "Äkkinäinen, väkivaltainen ja varhainen", hän kiteyttää.

Demarestin ryhmä perehtyi Cancuenin kanavien ja altaiden järjestelmään. Vesiaihe symboloi sitä, että kaupungin kuningas kontrolloi silloisten mayojen valtaväylää, Pasiójokea. Uomat johtivat pyhällä punaisella värillä maalattuun altaaseen – ja joukkohautaan. Märkä muta oli tallettanut 31 ihmisen luut ja runsaasti arvokkaita asusteita. Jäänteitä tutkineet oikeusantropologit kertoivat hiljattain hankkineensa niin paljon näyttöä, että uskaltaisivat nostaa oikeusjutun tuhat vuotta vanhasta veriteosta. Teurastuksen tarkoitus oli hävittää kuninkaallinen suku. Lisäksi lynkkaus ajoi kaupunkilaiset kodeistaan. Keskus toisensa perään Pasiójoen varrella sortui.

Seuraavien muutaman sadan vuoden aikana mayojen klassinen kulttuuri tuhoutui. Paikoin sodat raaistuivat, paikoin kaupungit kurjistuivat muun muassa nälänhädän ja kuivuuden vuoksi. "Suurin ongelma olivat pakolaiset, niin kuin nykyisissäkin sodissa", Demarest sanoo.

Helsingin Sanomat 18.10.2005

Tehtävät

1. Tutki dokumentteja. Mitä eri syitä mayakulttuurin tuhoutumiselle löydät?
2. Mitkä syistä viittaavat mayakulttuurin hitaaseen rappeutumiseen ja mitkä nopeaan katastrofiin?